

Lektion Rafiki

Tema: Rent vatten och sanitet

Vatten finns överallt. Varje vecka är det nya inslag om vatten och sanitet i media. I det här temat pratar vi mest om det vatten man kan dricka. En tredjedel av jordens befolkning saknas varje form av toa. En tydlig markering för ekonomisk ojämlikhet. I Sverige och många andra länder upplever vi vattenstress. Vad kan man göra åt det?

Globala målen syftar till hållbar utveckling ur en ekonomisk, social och miljömässig dimension. Egentligen handlar det om mänskliga rättigheter som gäller alla men som inte alla fått del av. Barnkonventionen går hand i hand med målen för hållbar utveckling. Den artikel i barnkonventionen som närmast berör "Rent vatten och sanitet" är artikel 6 om rätt till liv och utveckling. Men man kan också koppla till artikel 26 och 27 som handlar om social trygghet och skälig levnadsnivå.

Globala målen nr 6 heter Rent vatten och sanitet. Rafiki förklarar kort vad målet handlar om.

Rafiki har träffat Asadul som lever på en ö. i Bangladesh Han berättar hur det fungerar med vatten och toa hos honom. Rita från Indien ger sitt perspektiv på vatten men beskriver också hur hon är med och påverkar. Barnen lever i miljöer som snabbt påverkas av förändringar i klimatet.

Texter och korta filmklipp lyfter fram olika aspekter på vatten och sanitet. Det finns texter och för att eleverna ska kunna jämföra sin egen vardag med andras och för att fundera över vad de själva kan göra för att påverka.

Syftet med temat:

- Eleverna ska känna till det globala målet "Rent vatten och sanitet".
- Eleverna ska få fundera på hur vatten och sanitet fungerar för dem och om de kan vara med och förbättra världen.
- Eleverna ska ha fått konkreta exempel på hur andra barn lever.

Koppling till läroplanen:

Ur LGR11: Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser.

Kap 2.1 Skolans mål är att varje elev kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen.

Från kursplaner

Biologi - ur centralt innehåll 4-6.

Människans beroende av och påverkan på naturen och vad detta innebär för en hållbar utveckling. Ekosystemtjänster, till exempel nedbrytning, pollinering och rening av vatten och luft.

Geografi - ur centralt innehåll 4-6.

Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.

Ojämlika levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor. Jordens naturresurser, till exempel vatten, odlingsmark, skogar och fossila bränslen. Var på jorden olika resurser finns och vad de används till. Vattnets betydelse, dess fördelning och kretslopp.

Samhällskunskap - ur centralt innehåll 4-6. De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med Barnkonventionen.

Ekonomiska villkor för barn i Sverige och olika delar av världen. Några orsaker till, och konsekvenser av, välstånd och fattigdom.

Geografi och Samhällskunskap - ur centralt innehåll 1-3.

Miljöfrågor utifrån elevens vardag, till exempel frågor om trafik, energi och matvaror.

Grundläggande mänskliga rättigheter såsom alla människors lika värde samt barnets rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter.

Lektionsidé:

1) Start

Lägg upp symbolen för Globala Målen nr 6: Rent vatten och sanitet.

Förklara syftet med temat. Och orden. Rent vatten är enkelt att förstå men vad är sanitet? Att på ett säkert sätt hantera människors avföring. Alltså toaletter och avlopp!

Fånga upp vad eleverna tänker. Tex genom att de i par försöker komma på vad det kan finnas i vatten som inte är rent? Eller fråga om det är någon som sett något annat än en vanlig WC – vad finns det för sorters toa? Har alla rent vatten? Har alla i världen en toa?

Läs **Vattnet är till för alla** <https://rafiki.se/tema-rent-vatten-och-sanitet/> och titta på klipet **globala målen 6** <https://rafiki.se/tema-rent-vatten-och-sanitet/film-globala-malen-nr-6/> tillsammans.

Två sifferuppgifter värda att repetera: 7 av 10 har rent vatten. 2 av 3 har någon form av toalett eller latrin.

Vänder man på det: 30% saknar rent vatten. Mer än 30% saknar varje form av toa – dvs inte ens ett hål i golvet. Varför är det så? Och det är därför det är ett globalt mål.

Fördjupning:

- För att se hur det kan se ut i olika länder och ekonomier: Använd DollarStreet och sök på Toilets. Eller skriv Handwash, Get water eller Drinking water.
- För att gå in på varje delmål i Mål 6 finns information på Globalamalen.se

2) Om barn

Läs "Asadul bor på en ö i Bangladesh." <https://rafiki.se/tema-rent-vatten-och-sanitet/asadul-bor-pa-en-o-i-bangladesh/>

Asadul beskriver var han hämtar vatten, går på toa mm. I kanten finns **Fundera på-** frågor. Det kopplar till förhållanden i Sverige. Jämför med Asadul.

Förutom Asaduls egen vardag kan man koppla undervisning om vattnets kretslopp eller hur naturen och människor formar landskap.

Öarna i Jammuna-floden är av lera och sediment men förändras över tid. En översvämning kan dra med sig halva ön eller så försöker man skydda delar av ön med att bygga vallar och kullar där husen ska klara sig.

Översvämning är normalt när smältvatten från Himalaya kommer ner samtidigt som monsunregnen från Indiska Oceanen drar in över det låglänta landet. Det blir nyttigt slam på risfälten.

Det nya är att översvämningarna blir värre. Detta eftersom glaciärer smälter fortare och

monsunerna blir kraftigare pga varmare hav. Och numera har de flesta markbitar en ägare – så var ska de fattigaste ta vägen?

3) Om vattenanvändning och hur det kan bli bättre.

Låt eleverna läsa olika notiser. Efter eget val eller uppstyrt. De tar med sig ett par saker de tyckte var viktigt från den notis de läst. Så sätter de sig med några som läst annat och så kan de dela med varandra.

- En bra toa är ett skydd för flickor <https://rafiki.se/tema-rent-vatten-och-sanitet/en-bra-toa-ar-ett-skydd-for-flickor/>
- Vattenstress <https://rafiki.se/tema-rent-vatten-och-sanitet/vattenstress/>
- Vatten i EU <https://rafiki.se/tema-rent-vatten-och-sanitet/vatten-i-eu/>
- Filmklipp om toalett i Kambodja

Efter detta är det gemensam läsning av Bli vattensmart! <https://rafiki.se/tema-rent-vatten-och-sanitet/bli-vattensmart/> Där finns några tips. Det kanske är självklart för eleverna. Eller så är det en ny tanke.

4) Vad gör vi nu?

Läs "Att få vara med och bestämma". <https://rafiki.se/tema-rent-vatten-och-sanitet/att-fa-vara-med-och-bestamma/> Rita är en tjej som är med i ett barnparlament. Hon har vatten i sin by. Men det är många andra saker som hon ock de andra barnen försöker påverka. Låt eleverna fundera på:

- 1 Finns det saker som Rita vill ändra på som också är viktiga för barn i Sverige?
- 2 När det gäller vatten och sanitet. Vad skulle ni vilja förändra/förbättra? Vilka förbättringar kan klassen börja med själva? Enskilt/tillsammans. Vilka förbättringar kräver att ni få med er andra? Hur ska ni göra?

5 Sammanfatta!

- Lägg upp en bild på de Globala målen och se till att eleverna har förstått Rent vatten och sanitet till alla. Fråga eleverna om de kan se att det som mål 6 handlar om kan påverka några andra av de 17 målen.
- Förslagen till förändring/förbättring? Hur ska ni gå vidare?

6 Avslutning

Gör vattenkonstverk! (Länk saknas) Sprutflaskor ,vattenpistoler eller stänk med pensel! Ute – och helst i en rabatt som ändå behöver vattnas. Så används vattnet bättre.

Länktips:

Globala Målen:

<http://www.globalamalen.se/>

Barnkonventionen - hela konventionstexten:

www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/konventionstexten

Globalis Fakta om olika länder: <http://www.globalis.se>

Dollar street: Bilder från olika länder <https://www.gapminder.org/dollar-street/matrix>

Vatten:

Vattenbrist i Mumbai, Torka i Europa, Läckande avlopp i Bohuslän. Googla på.

Kolla de vanliga tryckta och digitala läromedel som redan finns på skolan. Och webben är full av aktörer som jobbar med vatten och avlopp.

Rafiki har gjort ett tidigare tema om vatten: https://rafiki.se/wp-content/uploads/2018/09/Rafiki_2015_01.pdf

Unicef har en sida om vatten och sanitet: <https://unicef.se/fakta/vatten-och-sanitet>

Svenskt vatten ger en bra bild om allt med vatten i Sverige: www.svensktvatten.se

SCB www.scb.se har svensk statistik. Lite svårt att hitta rätt för ovana elever.

Naturvårdsverket förklarar vad som finns i vårt avlopp

<http://www.naturvardsverket.se/Amnen/Avlopp/>

Europeiska miljöbyrån om utmaningarna i Europa:

<https://www.eea.europa.eu/sv/publications/europeiska-miljobyrans-miljosignaler-2018-vatten>

För elever:

Det finns många **filmer för elever** om vattnets kretslopp, reningsverk mm från olika vattenaktörer. Ett exempel från ett kommunalt vattenverk:

<https://vakin.se/omvakin/nyheter/nyheter/nyfilmomvattenochavlopp.5.183cff0916853cd4e7d11cb7.html>

En webbplats på engelska där man kan se **vattenavtrycket** från olika produkter vi äter:

<https://waterfootprint.org/en/resources/interactive-tools/product-gallery/>

Rafiki är ett utbildningsprojekt från Erikshjälpen och Individuell Människohjälp, IM

Kontakt:

Materialet är ett av de teman som Rafiki producerar. Detta är framtaget 2019. Artiklarna och klippen finns på Rafikis webb under Tema: *Rent vatten och sanitet*. Artiklarna finns även i pdfen *Rafiki nr3 2019*.

På www.rafiki.se finns kontaktuppgifter till oss på Rafiki. Enklast är rafiki@rafiki.se
/AH